

Linux Sistemlerde PostgreSQL Yönetimi

Son güncelleme : 01/2026

İçindekiler

- [Veritabanı İstemcisi / psql](#)
- [DDL \(Data Definition Language\)](#)
- [Temel Veritabanı İşlemleri](#)
- [Veri Türleri](#)
- [Tablo İşlemleri](#)
- [Veri İşlemleri](#)
- [Where Kullanımı](#)
- [Order By Kullanımı](#)
- [Aggregate Fonksiyonları](#)
- [Index İşlemleri](#)
- [Referans İşlemleri](#)
- [Tarih ve Zaman Fonksiyonları](#)
- [Metin \(String\) Fonksiyonları](#)
- [Transaction İşlemleri](#)
- [Kullanıcı Yönetimi](#)

PostgreSQL

PostgreSQL, tüm dünyada popüler olan açık kaynak kodlu, platform bağımsız gelişmiş bir nesne ilişkisel (ORDBMS) veritabanı yönetim sistemidir.

Yüksek performanslı, kararlı ve güvenilirdir. Modern kurumsal veritabanı kabiliyet ve özelliklerine sahiptir.

PostgreSQL'in, 1977 yılında başlayan 20 yılı akademik, son 20 yılı endüstride geçen 40 yıllık bir geçmişi olan en eski açık kaynak kodlu yazılımlardan biridir.

PostgreSQL, tüm dünyada kamuda önemli devlet hizmetleri sunan uygulama sistemlerinde (CERN, NASA, Fransa, İngiltere, G.Kore, vb.) finans ve Telekom sektörlerinde iş kritik uygulamalarda, dünyada önde gelen üreticilerin ürünlerinde (Apple, Microsoft, IBM, Amazon, vb.), araştırma merkezleri ve üniversitelerde, küçük ölçekli projelerden çok büyük ölçekli kurumsal altyapılarda güvenilerek kullanılmaktadır.

PostgreSQL, önde gelen ticari veritabanı ürünleri ile rekabet edecek kurumsal veritabanı özelliklerinin yanı sıra günümüz dijital dönüşüm projeleri ve teknolojileri ile uyumlu birçok yeni ve yenilikçi özelliğe sahip-tir (Örneğin; dizi şeklindeki veri tipleri, paralel sorgular, JSON veri tipini desteklemesi ve üzerinde sorgu çalıştırabilmesi).

PostgreSQL, veritabanı ve sistem yöneticileri, yazılım mimarları ve geliştiricileri için çekici gelen yenilikçi birçok özellik sunar.

PostgreSQL'in öğrenmesi, kurulumu, konfigürasyonu, yönetimi, izlemesi ve bakımı kolaydır. Post-greSQL ekosisteminde yönetim ve izleme için açık kaynaklı ve ticari birçok araç vardır.

PostgreSQL'in Özellikleri ve Kabiliyetleri

- Açık kaynak ve ücretsizdir.
- ACID uyumlu, yüksek güvenilirliğe sahip bir RDBMS'tir.
- MVCC (Multi-Version Concurrency Control) mimarisi kullanır.
- Gelişmiş SQL standardı desteği sunar.
- Güçlü transaction ve rollback mekanizmasına sahiptir.
- Foreign key, check, unique, exclude gibi gelişmiş constraint'leri destekler.
- JSON / JSONB ile yarı-yapısal veri desteği sağlar.
- Gelişmiş indeks türleri (B-Tree, Hash, GIN, GiST, BRIN) sunar.
- Stored procedure ve function desteği vardır (PL/pgSQL, Python, Perl vb.).
- Trigger ve rule sistemi ile olay tabanlı işlem yapabilir.
- View ve materialized view desteği bulunur.
- Parallel query ve query planner optimizasyonları içerir.
- Replikasyon (streaming, logical) ve yüksek erişilebilirlik desteği sağlar.
- Role-based güvenlik ve detaylı yetkilendirme sunar.
- Kimlik doğrulama, yetkilendirme, denetim, veri güvenliği, veri şifreleme, satır (row) seviyesinde güvenlik gibi birçok güvenlik yapısı vardır.
- Trust, Password, LDAP, GSSAPI, SSPI, Kerberos, kimlik tabanlı (ident-based), RADIUS, sertifika, PAM, SCRAM (versiyon 11'le birlikte) kimlik doğrulaması gibi çeşitli kimlik doğrulama yöntemlerini destekler.
- Full-text search (tam metin arama) yeteneği vardır.
- Extension mimarisi ile genişletilebilir (PostGIS vb.).
- Platform bağımsızdır (Linux, Windows, macOS).
- Büyük veri ve yüksek eşzamanlı kullanıcı yükünü destekler.
- DDL komutları transaction desteklidir.

- Uzun vadeli veri tutarlılığı ve veri bütünlüğü sağlar.

Debian tabanlı sistemler için repositoryden PostgreSQL kurulumu:

Paket indexlerini güncelle.

```
sudo apt update && sudo apt upgrade -y
```

PsggreSQL kurulumu için Debian/Ubuntu resmi depolarında PostgreSQL paketi hazır geliyor:

```
sudo apt install postgresql -y
```

PostgreSQL servisini kontrol etmek için terminale:

```
sudo systemctl status postgresql
```

Eğer çalışmıyorsa başlatmak için:

```
sudo systemctl start postgresql
```

Sistem açılışında otomatik olarak başlaması için:

```
sudo systemctl enable postgresql
```

Initialize (initdb)

`initdb` şunu yapar:

- PostgreSQL **data directory** (veri kümesi) oluşturur
- `postgres`, `template0`, `template1` gibi **sistem veritabanlarını** oluşturur
- Sistem kataloglarını ve varsayılan ayarları hazırlar

➔ PostgreSQL, `initdb` yapılmadan **çalışabilir hale gelmez**.

Depodan (apt/yum/pacman) Kurulumda

- `postgresql` paketi kurulduğunda
- **initdb otomatik yapılır**
- Data dizini hazır gelir

Örnek:

```
/var/lib/postgresql/<sürüm>/main
```

Kaynaktan (source) Kurulumda

```
./configure  
make  
sudo make install
```

Bu adımlar:

- **sadece binary'leri kurar**
- data directory **oluşturmaz**

Bu yüzden **manuel initdb şarttır**:

```
initdb -D /usr/local/pgsql/data
```

veya

```
/usr/local/pgsql/bin/initdb -D /usr/local/pgsql/data
```

Bir sistemde init edilmiş mi kontrol için:

```
ls /var/lib/postgresql
```

veya

```
psql -l
```

Çalışıyorsa → initdb yapılmıştır.

PostgreSQL Veri Kümesi

PostgreSQL'in veritabanı kümesi (database cluster), PostgreSQL'in tüm verilerini, ayarlarını ve iç yapısını tuttuğu bir dizindir.

Ana klasörler

- `base/` → Tüm veritabanlarının tabloları burada durur. Her veritabanı için bir alt klasör vardır. Her tablo, index, sequence dosya olarak saklanır.
- `global/` → Tüm cluster'a ait global veriler (ör. kullanıcılar, roller, transaction ID'ler).
- `pg_wal/` (eski adı `pg_xlog`) → Write Ahead Log dosyaları; veri bütünlüğünü sağlamak için yapılan değişikliklerin günlükleri.
- `pg_multixact/` → Çoklu transaction bilgileri.
- `pg_tblspc/` → Tablespace'lere (farklı disklere/veri yollarına ayrılan alanlar) sembolik linkler.
- `pg_stat/` → İstatistik bilgileri.
- `pg_logical/` → Mantıksal replikasyon için kullanılan bilgiler.
- `pg_commit_ts/` → Commit timestamp verileri.
- `pg_subtrans/` → Transaction alt-id bilgileri.

Önemli dosyalar

- `PG_VERSION` → Bu kümenin hangi PostgreSQL sürümüne ait olduğunu gösterir (ör. `15`).
- `postgresql.conf` → Sunucunun ana yapılandırma dosyası. (Port, shared_buffers, logging vs. ayarlar).
- `pg_hba.conf` → Kimlik doğrulama kuralları (hangi IP'den kim, hangi yöntemle bağlanabilir).
- `pg_ident.conf` → Sistem kullanıcıları ile PostgreSQL kullanıcılarını eşleştirme.
- `postmaster.pid` → Sunucu çalışırken PID (process ID) bilgisini tutar.

PostgreSQL varsayılan veritabanı kümesinin (data cluster) konumu işletim sistemine ve kurulum yöntemine göre değişir.

- Debian / Ubuntu / Pardus dağıtımlarında (apt ile kurulum):

```
/var/lib/postgresql/<version>/main
```

- RedHat / CentOS / Fedora dağıtımlarında (yum/dnf ile kurulum):

```
/var/lib/pgsql/<version>/data
```

- Kaynaktan derlediysen (`make install`) kurulum sırasında `initdb` çalıştırırken verdiği `-D` parametresine göre belirlenir.

```
initdb -D /usr/local/pgsql/data
```

Not : Kesin konumu öğrenmek için `postgres` kullanıcısındayken terminale `psql -U postgres -c "SHOW data_directory;"` komutu girilir, yada postgresql oturumunda aşağıdaki sorgu çalıştırılır:

```
postgres=# show data_directory;
data_directory
-----
/var/lib/postgresql/18/main
(1 satır)
```

PostgreSQL'de veritabanı (DB) ve tablo (nesne) kimliklerini (OID) öğrenmek için:

```
postgres=# SELECT datname, oid FROM pg_database;
datname | oid
-----+-----
postgres | 5
template1 | 1
template0 | 4
(3 satır)

-- PostgreSQL'in sistem kataloğu olan pg_database tablosundan bilgi çeker. pg_database tüm
veritabanlarının kayıtlarını tutar.
-- /var/lib/postgresql/<version>/main/base/ konumunda ilgili veritabanının oid numarası ile
ilgili klasörde veritabanı bilgileri bulunur.

postgres=# SELECT relname, oid FROM pg_class WHERE relname = 'tablo1';
relname | oid
-----+-----
```

```
tablo1 | 16449
(1 satır)
```

-- pg_class adlı sistem kataloğunda sorgulama yapar. pg_class tabloların, görünümünün, dizinlerin vs. meta verilerini tutar.

PostgreSQL hangi IP'den dinlediğini aşağıdaki komut ile sorgulanabilir!

```
sudo ss -ltnp | grep 5432
```

Not : Bu çıktı LISTEN eden adresleri gösterir. Örneğin: `127.0.0.1:5432` gibi olmalı. Eğer hiç çıkmıyorsa PostgreSQL çalışmıyor demektir.

PostgreSQL Sunucu Ayarları

postgresql.conf dosyası

Dosya genelde `/etc/postgresql/<version>/main/postgresql.conf` yada `/var/lib/pgsql/<version>/data/postgresql.conf` konumunda bulunur:

Ayarların çoğu **reload** ile aktifleşir, **restart** gerektirenler dosyada belirtilmiştir. PostgreSQL *reload* edildiğinde servis kesintisi yapılmadan ayar dosyasındaki değişiklikler tekrar okunur. Mevcut bağlantıların düşmesine neden olmayacağı için *restart* gerektiren özel parametrelerin değişimi hariç tüm durumlarda *reload* tercih edilmelidir.

```
sudo systemctl reload postgresql
```

Ayar dosyalarında “#” ile başlayan yorum satırları her bir parametrenin öntanımlı değerlerini gösterir:

```
#port = 5432                                # (change requires restart)
#superuser_reserved_connections = 3         # (change requires restart)
#unix_socket_directories = '/var/run/postgresql, /tmp' # (comma-separated list of
directories)
```

PostgreSQL Ayarları: Dosya Yerleri

PostgreSQL veri dizini ile yetkilendirme ayar dosyalarının yerleri özel olarak belirtilebilir. Özel olarak belirlenmezse varsayılan olarak PostgreSQL sürecini başlatırken verilen `-D` parametresinden veya **PGDATA** çevresel değişkeninden alınır. Değiştirmek istenirse:

```
data_directory = '/srv/postgresql'
hba_file = '/srv/postgresql/pg_hba.conf'
ident_file = '/srv/postgresql/pg_ident.conf'
```

PostgreSQL sunucu varsayılan olarak loopback (127.0.0.1) IP'sinden servis verir. Dışarıdan erişilebilmesi için:

```
listen_addresses = '*'
```

Hiç TCP/IP hizmeti vermemesi için:

```
listen_addresses = ''
```

PostgreSQL sunucunun aynı anda kaç bağlantı isteği kabul edeceği:

```
max_connections = 100
```

Bu değer bir süre izlenip, sunucu kaynaklarına göre düzenlenmelidir!

PostgreSQL Ayarları: Zaman

PostgreSQL'in sistemin zaman bilgilerini kullanması için `--with-system-tzdata` parametresiyle derlenmiş olması gerekir (rpm kurulumunda bu şekildedir). Veritabanının kullandığı zaman ve yerellik bilgileri ilkendirme sırasında sunucudan alınır.

```
postgres=# show timezone;
        TimeZone
-----
Europe/Istanbul

postgres=# select current_time;
        current_time
-----
14:25:00.358229+03
```

PostgreSQL'in sistem zamanından farklı bir zaman kullanması istenirse ayarlardan değiştirilebilir.

```
datestyle = 'iso, mdy'
timezone = 'Turkey'
lc_messages = 'en_US.UTF-8'
lc_monetary = 'en_US.UTF-8'
lc_numeric = 'en_US.UTF-8'
lc_time = 'en_US.UTF-8'
```

pg_hba.conf dosyası

Parola Şifreleme: Veritabanı kullanıcı parolaları hash'lenerek saklanır. Böylece yönetici, kullanıcı parolalarını göremez. `SCRAM` ve `MD5` şifreleme kullanımında, şifrelenmemiş parola sunucuda geçici olarak bile tutulmaz. Bir İnternet standardı olan SCRAM, PostgreSQL'e özgü MD5 kimlik doğrulama protokolünden daha güvenlidir.

Ağ Üzerindeki Verileri Şifreleme: SSL, ağ üzerinden gönderilen verileri şifreler: parola, sorgu ve döndürülen veriler. Hangi host'un şifrelenmemiş bağlantıları kullanacağı, hangisinin SSL şifreli bağlantılar gerektirdiği `pg_hba.conf` dosyasında belirtilir.

PostgreSQL'de şifreleme yöntemini sorgulamak için iki farklı yaklaşım vardır: **Sunucunun şu anki ayarını** görmek veya **kullanıcıların mevcut şifrelerinin** hangi formatta saklandığını kontrol etmek.

1. Sunucunun Varsayılan Ayarını Sorgulama

Yeni oluşturulacak kullanıcıların şifrelerinin hangi yöntemle (SCRAM veya MD5) şifreleneceğini görmek için aşağıdaki SQL komutunu kullanabilirsiniz:

```
postgres=# SHOW password_encryption;
password_encryption
-----
scram-sha-256
(1 satır)
```

- **Çıktı `scram-sha-256` ise:** Yeni şifreler güvenli SCRAM yöntemiyle kaydedilecektir.
- **Çıktı `md5` ise:** Yeni şifreler eski MD5 yöntemiyle kaydedilecektir.

2. Kullanıcıların Mevcut Şifre Formatlarını Sorgulama

Sunucu ayarı SCRAM olsa bile, bazı eski kullanıcıların şifreleri hala MD5 formatında kalmış olabilir. Hangi kullanıcının hangi yöntemi kullandığını görmek için `pg_authid` sistem tablosuna bakabilirsiniz:

```
SELECT rolname,  
       CASE  
         WHEN rolpassword LIKE 'SCRAM-SHA-256$%' THEN 'SCRAM-SHA-256'  
         WHEN rolpassword LIKE 'md5%' THEN 'MD5'  
         ELSE 'Şifre Belirlenmemiş veya Diğer'  
       END AS sifreleme_yontemi  
FROM pg_authid;
```

💡 Önemli İpuçları

- **Ayarı Değiştirme:** Eğer yöntemi SCRAM'e çekmek isterseniz `SET password_encryption = 'scram-sha-256';` komutunu kullanabilirsiniz. Ancak bu ayar sadece **yeni** belirlenen şifreleri etkiler.
- **Şifreleri Güncelleme:** Bir kullanıcının şifreleme yöntemini MD5'ten SCRAM'e yükseltmek için, ayarı değiştirdikten sonra o kullanıcının şifresini yeniden tanımlamanız gerekir:

```
ALTER ROLE kullanıcı_adı WITH PASSWORD 'yeni_sifre';
```

- **pg_hba.conf:** Sadece veritabanı içinde şifreleme yöntemini değiştirmek yetmez; istemcilerin bağlanabilmesi için `pg_hba.conf` dosyasındaki `method` kısmının da (örneğin `md5` yerine `scram-sha-256`) bu ayarla uyumlu olması gerekir.

PostgreSQL kullanıcı parolaları

Modern PostgreSQL sürümlerinde (v13 ve sonrası) `scram-sha-256` artık varsayılan ve önerilen yöntemdir. Özellikle ağ üzerinden (farklı bir PC'den) bağlantı yaparken `md5` yerine `scram-sha-256` kullanmak güvenlik açısından büyük bir fark yaratır.

Neden SCRAM Kullanmalısınız?

1. **MD5 Artık Güvenli Değil:** MD5 algoritması artık "kırılmış" kabul ediliyor. Çakışma saldırılarına karşı zayıf ve güçlü donanımlarla (GPU'lar gibi) hızlıca çözülebiliyor.
2. **Parola Sızmasına Karşı Koruma:** `md5` yönteminde, bir saldırgan veritabanı sunucusundan hashlenmiş parolaları çalarsa, bu hashleri kırmak görece kolaydır. SCRAM-SHA-256 ise hem istemciyi hem sunucuyu doğrular ve hash çalınsa bile kırılması çok daha zordur.
3. **Ağ Dinlemesi (Sniffing):** SCRAM, parolayı ağ üzerinden gönderirken her seferinde farklı bir "challenge" (meydan okuma) kullanarak gönderir. Bu, ağ trafiğini dinleyen birinin parolanızı ele geçirmesini veya bağlantıyı taklit etmesini (replay attack) engeller.

Geçiş Yaparken İzlemeniz Gereken Adımlar

Sadece `pg_hba.conf` dosyasında `md5`'i `scram-sha-256` yapmak yetmez; çünkü mevcut parolalarınız veritabanında hala MD5 formatında saklanıyor olabilir. Şu adımları izlemelisiniz:

1. `postgresql.conf` Dosyasını Güncelleyin

Önce sunucunun yeni parolaları SCRAM formatında kaydetmesini sağlamalısınız:

```
password_encryption = 'scram-sha-256'
```

Bu değişikliği yaptıktan sonra PostgreSQL servisini yeniden başlatın veya yapılandırmayı reload edin.

2. Mevcut Kullanıcıların Parolalarını Yenileyin

Mevcut kullanıcıların parolaları hala eski formatta olduğu için SCRAM ile bağlanamazlar. Her kullanıcı için parolayı tekrar tanımlamanız gerekir:

```
ALTER USER kullanıcı_adi WITH PASSWORD 'yeni_parola';
```

(Bu işlem, parolanın `pg_authid` tablosuna SCRAM formatında kaydedilmesini sağlar.)

3. `pg_hba.conf` Dosyasını Düzenleyin

Artık ağdaki diğer PC'ler için erişim yöntemini değiştirebilirsiniz:

#	TYPE	DATABASE	USER	ADDRESS	METHOD
host		all	all	192.168.1.0/24	scram-sha-256

Dikkat Etmeniz Gereken Tek Şey: İstemci Desteği

Bağlantı kuracak olan diğer bilgisayardaki yazılımların (örneğin eski bir Java uygulaması, çok eski bir pgAdmin versiyonu veya çok eski bir kütüphane) SCRAM desteği olmalıdır.

- **PostgreSQL 10+** kütüphaneleri SCRAM'ı destekler.
- Eğer bağlanan uygulama çok eskiyse bağlantı hatası alabilirsiniz.

Özetle: Ağdaki bir sunucuya bağlanırken `scram-sha-256` kullanmak, veritabanı güvenliğinizi bir üst seviyeye taşıyan en doğru karardır.

Terminalden PostgreSQL sunucusuna bağlanmak için:

- `ahmet@pardus:~$ sudo su` Komutu ile root kullanıcısına geçilir.
- `root@pardus:~# su - postgres` Komutu ile postgres kullanıcısına geçilir.
- `postgres@pardus:~$ psql` Komutu ile PostgreSQL sunucusuna bağlanılır.

```
postgres@pardus:~$ psql
Password for user postgres:
psql (15.14 (Debian 15.14-0+deb12u1))
Type "help" for help.

postgres=#
```

Yada PostgreSQL oturumuna kendi kullanıcı hesabınızdan bağlanmak için:

```
ahmet@pardus:~$ sudo -u postgres psql
```

Not : PostgreSQL kurulunca varsayılan olarak "postgres" adında bir kullanıcı ve bu kullanıcıya ait "postgres" adında yeni bir veritabanı otomatik olarak gelir.

Veritabanı İstemcisi / psql

[Başa Dön](#)

PostgreSQL sunucu interaktif terminal istemcisidir. PostgreSQL sunucuda sorgu çalıştırma, sorgu sonuçlarını görüntüleme, kabuk parametreleri ile dosya veya komut gönderme, betik içerisinde kullanarak otomatik işlemler yaptırabilir.

Genel Kullanımı

```
psql [seçenekler...] [veritabanı[kullanıcı]]
```

psql komutu için kullanılan parametreler:

Parametre	Açıklama	Örnek Kullanım
-h	Bağlanılacak sunucunun hostname/IP adresi	psql -h 192.168.1.10
-p	PostgreSQL port numarası (varsayılan: 5432)	psql -p 5432
-U	Bağlanılacak kullanıcı adı	psql -U postgres
-d	Bağlanılacak veritabanı adı	psql -d testdb
-W	Parolayı girmeye zorlar	psql -U user -W
-f	Bir SQL dosyasını çalıştırır	psql -d db -f script.sql
-c	Tek bir SQL komutu çalıştırır	psql -d db -c "SELECT * FROM users;"
-v	Değişken tanımlama	psql -v var=123 -f script.sql
-X	psql başlangıç dosyası (.psqlrc) yüklenmesin	psql -X

Parametre	Açıklama	Örnek Kullanım
-A	Hizalamayı kapatır (alignment off)	<code>psql -A -c "SELECT * FROM t"</code>
-t	Sadece satırları gösterir, başlık/format yok	<code>psql -t -c "SELECT now()"</code>
-o	Komut çıktısını dosyaya yazdırır	<code>psql -U postgres -d postgres -o sonuc.txt -c "SELECT * FROM ogrenciler;"</code>
--help veya -?	Yardım ekranı	<code>psql --help</code> veya <code>psql -?</code>
--version veya -V	Sürüm bilgisini gösterir	<code>psql --version</code> veya <code>psql -V</code>

Kullanıcı/parola ile TCP üzerinden veritabanına bağlanma:

```
$ psql -h 127.0.0.1 -U user_name -W -d db_name
Password for user user:
psql (11.5)
Type "help" for help.

db_name=>
```

Etkileşimli (interaktif) kabuk kullanma:

```
psql (11.5)
Type "help" for help.

postgres=# \c db_name
You are now connected to database "db_name" as user "postgres".
db_name=# SELECT * FROM table_name;
```

Etkileşimsiz kabuk kullanma (dışardan komut yollama):

```
$ psql -U user_name -c 'SELECT * FROM table_name;' db_name
```

Çıktıyı dosyaya kaydetme:

```
$ psql -U user_name -c 'SELECT * FROM table_name;' db_name > sonuc
```

Komut çıktısını kullanma (pipe):

```
$ echo '\c db_name \ SELECT * FROM table_name;' | psql
```

Dosyayı girdi olarak kullanma:

```
$ psql -U user_name db_name < sorgu.sql
```

Öntanımlı olarak sql sorgularının çıktıları sql biçiminde gelir psql üzerinden csv biçiminde çıktı almak için:

```
$ psql -U user_name -d db_name -A -F"," -c "select * from table_name;" > dosya.csv
```

psql istemci temel komutları:

Komut	Açıklama	Komut	Açıklama
\l	Veritabanlarını listeleme	\q	Çıkış
\c	Belirtilen veritabanına geçme	\help (\?)	Yardım
\dt	Tabloları listeleme	\copyright	Lisans bilgileri
\dT	Veri tiplerini listeleme	\conninfo	Sunucu bağlantı bilgileri
\du (\dg)	Veritabanı rol/kullanıcı listeleme	\password	Rol parolası belirleme
\dx	Yüklü olan eklentileri listeleme	\encoding	Tanımlı olan karakter kodlaması
\dn	Mevcut şemaları listeleme	\s	Geçmiş komutları listeleme

Sorgu Tipleri

PostgreSQL'de sorgu tiplerini dört grupta incelemek mümkündür:

- DDL (Data Definition Language) veri tanımlama görevlerini yerine getiri
- DML (Data Manipulation Language) veriyi oluşturma, değiştirme ve silme görevlerini yerine getirir
- DQL (Data Query Language) aranan veriyi sorgulama ve sunma görevlerini yerine getirir.
- TCL (Transaction Control Language) transaction kontrolü sağlar.

DDL (Data Definition Language)

[Başa Dön](#)

DDL, veritabanı **nesnelerinin yapısını tanımlamak ve değiştirmek** için kullanılan SQL komutlarıdır. Veri üzerinde değil, **şema (schema)** üzerinde çalışır.

PostgreSQL'de Temel DDL Komutları

1.1 CREATE

Yeni nesne oluşturur.

```
CREATE TABLE kullanicilar (  
    id SERIAL PRIMARY KEY,  
    ad VARCHAR(50),  
    email VARCHAR(100)  
);
```

Oluşturulabilen nesneler:

- TABLE
- DATABASE
- SCHEMA
- INDEX
- VIEW
- SEQUENCE
- FUNCTION
- TYPE

1.2 ALTER

Mevcut nesnenin yapısını değiştirir.

```
ALTER TABLE kullanicilar  
ADD COLUMN yas INT;  
  
ALTER TABLE kullanicilar  
ALTER COLUMN ad SET NOT NULL;
```

1.3 DROP

Nesneyi tamamen siler.

```
DROP TABLE kullanicilar;  
  
DROP TABLE kullanicilar CASCADE;
```

1.4 TRUNCATE

Tablodaki **tüm veriyi** hızlıca boşaltır (yapı kalır).

```
TRUNCATE TABLE kullanicilar;
```

---

2. Constraint (Kısıt)

Constraint'ler, tabloya girilen verinin **doğruluğunu ve tutarlılığını** garanti altına alan kurallardır. PostgreSQL'de constraint'ler **DDL ile tanımlanır**.

3. PostgreSQL Constraint Türleri

3.1 PRIMARY KEY

- Tekil (unique) ve **NULL olamaz**
- Bu kısıt, bir veya daha fazla kolonun bir tablodaki satırlar için `UNIQUE` ve `NOT NULL` kısıtlarına aynı anda uyacağını garanti eder.
- Tablo başına **bir tane** olur

```
id SERIAL PRIMARY KEY
```

veya

```
CONSTRAINT pk_kullanici PRIMARY KEY (id)
```

3.2 UNIQUE

- Tekil değer zorunluluğu
- Bu kısıt, tanımlandığı kolonun tüm satırlarındaki verilerin birbirinden farklı olmasını gerektirir.
- NULL kabul eder (PostgreSQL'de birden fazla NULL olabilir)

```
CREATE TABLE example (  
  a integer,  
  b integer,  
  c integer,  
  email VARCHAR(100) UNIQUE  
);
```

Bu kısıt, herhangi bir kolon tanımında yazılabileceği gibi tablo tanımlaması içinde parantez içinde kısıtın kontrol edeceği kolonları listeleterek de yazılabilir.

```
CREATE TABLE example (  
  a integer,  
  b integer,  
  c integer,  
  UNIQUE (a, c)  
);
```

3.3 NOT NULL

- Boş değer girilmesini engeller. Bu kısıt, bir kolona kesinlikle veri girilme zorunluluğunu ifade eder ve herhangi bir veri girişinde ya da güncellenmesinde üzerinde `NOT NULL` kısıtı olan kolonun boş bırakılmasının önüne geçer.

```
ad VARCHAR(50) NOT NULL
```

3.4 FOREIGN KEY

- Tablolar arası ilişki kurar
- Referans bütünlüğünü sağlar

```
CREATE TABLE siparisler (  
  id SERIAL PRIMARY KEY,  
  kullanıcı_id INT REFERENCES kullanicilar(id)  
);
```

Detaylı hali:

```
CONSTRAINT fk_kullanici  
FOREIGN KEY (kullanici_id)  
REFERENCES kullanicilar(id)  
ON DELETE CASCADE  
ON UPDATE CASCADE
```

3.5 CHECK

- Değer kontrolü yapar, girilen her değer `CHECK` kuralıyla test edilir ve `TRUE` dönen değerlerin tabloya yazılmasına izin verir.

```
yas INT CHECK (yas >= 18)
```

3.6 DEFAULT

- Varsayılan değer atar

```
created_at TIMESTAMP DEFAULT now()
```

3.7 EXCLUDE (PostgreSQL'e özgü)

- Gelişmiş benzersizlik kısıtı
- Özellikle zaman aralığı çakışmalarında kullanılır

```
EXCLUDE USING gist (  
  oda_id WITH =,  
  tarih WITH &&  
);
```

---

4. Constraint Sonradan Ekleme

```
ALTER TABLE kullanicilar  
ADD CONSTRAINT uq_email UNIQUE (email);
```

---

5. Constraint Silmek

```
ALTER TABLE kullanicilar  
DROP CONSTRAINT uq_email;
```

6. DDL ve Constraint İlişkisi

DDL Komutu	Constraint ile İlişkisi
CREATE	Constraint tanımlar
ALTER	Constraint ekler/siler
DROP	Constraint'leri de siler
TRUNCATE	Constraint'leri tetiklemez

7. Teknik Notlar

- Constraint'ler **index** oluşturabilir (PRIMARY KEY, UNIQUE).
- CHECK constraint'leri trigger'a göre daha hızlıdır.
- FOREIGN KEY performansı için **index önerilir**.
- DDL komutları PostgreSQL'de **transaction içindedir**.

8. Kısa Özet

- DDL**: Yapıyı tanımlar
- Constraint**: Kuralları uygular
- Veri güvenliği ve bütünlüğü constraint'lerle sağlanır
- PostgreSQL constraint konusunda oldukça güçlüdür

Temel Veritabanı İşlemleri

[↶ Başa Dön](#)

Mevcut veritabanlarını listeleme:

```
postgres=# \l  
  
List of databases  
  
Name      | Owner   | Enc. | Collate | Ctype   | Access  
           |         |      |         |         | privileges  
-----+-----+-----+-----+-----+-----  
postgres  | postgres | UTF8 | en_US.UTF-8 | en_US.UTF-8 |  
template0 | postgres | UTF8 | en_US.UTF-8 | en_US.UTF-8 | =c/postgres +  
           |         |      |         |         | postgres=Ctc/postgres  
template1 | postgres | UTF8 | en_US.UTF-8 | en_US.UTF-8 | =c/postgres +  
           |         |      |         |         | postgres=Ctc/postgres  
  
(3 rows)
```


Yeni bir veritabanı oluşturma:

```
postgres=# CREATE DATABASE db_name;
CREATE DATABASE
```

- `\c db_name` : Diğer veritabana geçiş için kullanılır.
- `\c db_name user_name` : Diğer veritabana kullanıcısı ile geçiş yapar.
- `\l+` : Mevcut veritabanlarının size, tablespace ve description alanlarının da listeler.
- `\i dosya` : PostgreSQL sunucusuna bağlandığınız konumda bulunan script dosyasını çalıştırır.

Sahip belirterek veritabanı oluşturma:

```
postgres=# CREATE DATABASE db_name OWNER user_name;
CREATE DATABASE
```

```
postgres=# CREATE DATABASE db_name
WITH
OWNER = postgres
TEMPLATE = template0
ENCODING = 'UTF8'
LC_COLLATE = 'C'
LC_CTYPE = 'C'
CONNECTION LIMIT = 20;
```

Veritabanı sahipliğini değiştirmek için:

```
postgres=# ALTER DATABASE db_name OWNER TO user_name;
ALTER DATABASE
```

Veritabanının ismini değiştirmek için:

```
postgres=# ALTER DATABASE db_name RENAME TO new_db_name;
ALTER DATABASE
```

Veritabanını silmek için:

```
postgres=# DROP DATABASE db_name;
DROP DATABASE
```

`SELECT datname FROM pg_database;` : Sistemdeki mevcut veritabanlarını listeleme sorgusu.

`SELECT username, usesysid FROM pg_user;` : Sistemdeki kullanıcıları ve id bilgileri listelenir.

`SELECT * FROM pg_stat_activity WHERE datname='postgres';` : Adı verilen veritabanına bağlı connectionları listeler.

PostgreSQL'de Veri Türleri (Data Types)

📌 1) SAYISAL (NUMERIC) TİPLER

Veri Türü	Kapladığı Boyut	Min / Max Değeri	Örnek Kullanım
smallint	2 byte	-32768 → 32767	age smallint
integer (int)	4 byte	-2,147,483,648 → 2,147,483,647	id int
bigint	8 byte	-9,22e18 → 9,22e18	population bigint
decimal / numeric(p,s)	Değişken (yakl. 2 byte / 4 digit)	Hassasiyet sınırsız	price numeric(12,2)
real (kayan noktalı) sayı	4 byte	~6 hane hassasiyet	temperature real
double precision (kayan noktalı) sayı	8 byte	~15 hane hassasiyet	rating double precision
serial	4 byte (int)	Otomatik artan tamsayı	id serial
bigserial	8 byte	Daha büyük otomatik artan tamsayı	id bigserial

📌 2) METİN (TEXT) TİPLERİ

Veri Türü	Boyut	Max Uzunluk	Örnek
text	Değişken (1B-1GB)	1 GB (yaklaşık)	description text
varchar(n)	Değişken	n karakter	name varchar(255)
char(n)	n byte	n karakter (sabit)	code char(10)
varchar (sınırsız)	Değişken	1 GB	name varchar
citext	Değişken	1 GB	email citext (büyük/küçük duyarsız)

📌 3) BOOLEAN

Tür	Boyut	Açıklama
boolean	1 byte	true / false

Örnek:

is_active boolean

4) TARİH & SAAT TİPLERİ

Veri Türü	Boyut	Aralık	Örnek
date	4 byte	MÖ 4713 – MS 5874897	birthdate date
time	8 byte	00:00 → 24:00	start_at time
time with time zone	12 byte		start_at timetz
timestamp	8 byte	MÖ 4713 – MS 294276	created_at timestamp
timestampz	8 byte		created_at timestampz
interval	16 byte	±178 milyon yıl	duration interval

5) JSON TİPLERİ

Tür	Boyut	Max	Örnek
json	Değişken	1 GB	data json
jsonb	Değişken	1 GB	meta jsonb

6) ARRAY (DİZİ) TİPLERİ

Tür	Boyut	Limit	Örnek
int[] , text[] , varchar[]	Değişken	Her eleman max 1 GB	tags text[]

Dizi elemanları kendi veri türünün boyutuna bağlıdır.

7) UUID

Tür	Boyut	Açıklama	Örnek
uuid	16 byte	Global benzersiz kimlik	id uuid DEFAULT gen_random_uuid()

8) PARA TİPİ

Tür	Boyut	Örnek
money	8 byte	amount money

(Tavsiye edilen numeric(12,2))

9) BINARY / BYTEA

Tür	Boyut	Limit	Örnek
bytea	Değişken	1 GB	file bytea

Dosya, resim, video saklamak için.

10) ÖZEL (SPECIAL) TİPLER

Tür	Boyut	Açıklama
inet	7-19 byte	IP adresi
cidr	7-19 byte	IP blokları
macaddr	6 byte	MAC adresi
macaddr8	8 byte	
tsvector	Değişken	Full-text search
tsquery	Değişken	Text search
point	16 byte	(x,y)
line	32 byte	Sonsuz çizgi
lseg	32 byte	Çizgi parçası
box	32 byte	Dikdörtgen
circle	24 byte	Daire
polygon	Değişken	Çokgen
enum	4 byte	Sabit değerler

Örnek enum:

```
CREATE TYPE status AS ENUM ('active', 'passive');
```

11) XML

Tür	Boyut	Limit
xml	Değişken	1 GB

12) Object Identifier (OID) Türleri

Tür	Boyut	Açıklama
oid	4 byte	Sistem nesne ID'si
regclass, regtype, regproc ...	4 byte	Sistem referansları

Tablo İşlemleri

[Başa Dön](#)

Bir veritabanı içinde yeni bir tablo oluşturma:

```
postgres=# CREATE TABLE personel (  
  id      int PRIMARY KEY,  
  ad      varchar(40),  
  soyad   varchar(40),  
  kidem   int  
);  
CREATE TABLE
```

Tabloları listeleme:

```
postgres=# \dt  
          List of relations  
 Schema |   Name   | Type  | Owner  
-----+-----+-----+-----  
 public | personel | table | postgres  
(1 row)
```

Tablonun ismini değiştirmek için:

```
postgres=# ALTER TABLE tablo_adı RENAME TO yeni_tablo_adı;  
ALTER TABLE
```

Tablo silme:

```
postgres=# DROP TABLE tablo_adı;  
DROP TABLE
```

Tablo sahipliğini değiştirmek için:

```
postgres=# CREATE USER yildirim;  
CREATE ROLE  
postgres=# ALTER TABLE personel OWNER TO yildirim;  
ALTER TABLE  
postgres=# \dt  
          List of relations  
 Schema |   Name   | Type  | Owner  
-----+-----+-----+-----  
 public | personel | table | yildirim
```

Not : PostgreSQL'de bir tablo sahibini tablo oluşturan belirlemek mümkün değildir. Tablo, onu oluşturan kullanıcıya aittir.

Tablo yapısını gösterme:

```
postgres=# \d personel
          Table "public.personel"
  Column |          Type          | Modifiers
-----+-----+-----
 id      | integer                | not null
 ad      | character varying(40)  |
 soyad   | character varying(40)  |
 kidem   | integer                |
Indexes:
    "personel_pkey" PRIMARY KEY, btree (uid)
```

Tabloyu düzenleme: Yeni sütun ekleme:

```
postgres=# ALTER TABLE public.personel
ADD COLUMN yas INT;
```

Tabloyu düzenleme: Bir sütunun tipini değiştirme:

```
postgres=# ALTER TABLE public.personel
ALTER COLUMN ad TYPE character varying (50);
```

Tabloyu düzenleme: Bir sütun silme:

```
postgres=# ALTER TABLE public.personel
DROP COLUMN kidem;
```

Tabloyu düzenleme: Bir sütunun adını değiştirme:

```
postgres=# ALTER TABLE tablo_adi
RENAME COLUMN eski_isim TO yeni_isim;
```

Veri İşlemleri

[↩ Başa Dön](#)

Tabloya bir satır ekleme:

```
postgres=# INSERT INTO personel VALUES(01, 'John', 'Doe', 5);
INSERT 0 1

-- Sadece belirli kolonlar için ekleme yapılacak ise:
postgres=# INSERT INTO personel(ad,soyad) VALUES('John', 'Doe');
INSERT 0 1
```

Tabloya birden fazla satır ekleme:

```
postgres=# INSERT INTO personel VALUES
          (02, 'Jane', 'Doe', 1),
          (03, 'Richard', 'Roe', 3),
          (04, 'Fred', 'Bloggs', 7),
          (05, 'Juan', 'Perez', 11);

INSERT 0 4
```

Satır sorgulama:

```
postgres=# SELECT * FROM personel;
 ad   | soyad | kidem | uid
-----+-----+-----+----
 John | Doe   |      5 |   1
 Jane | Doe   |      1 |   2
 Richard | Roe   |      3 |   3
 Fred | Bloggs |      7 |   4
 Juan | Perez |     11 |   5
(5 rows)

postgres=# SELECT ad, soyad FROM personel;
 ad   | soyad
-----+-----
 John | Doe
 Jane | Doe
 Richard | Roe
 Fred | Bloggs
 Juan | Perez
(5 rows)
```

Sütun Güncelleme:

```
postgres=# UPDATE ogrenciler SET email='ersin-dari@yahoo.com' WHERE id=7;
UPDATE 1
```

Not : `WHERE` ile koşul belirtmezsek `ogrenciler` tablosundaki bütün `email` sütunları güncellenir.

Satır silme:

```
postgres=# DELETE FROM ogrenciler WHERE id=7;
DELETE 1
```

Not : `WHERE` ile koşul belirtmezsek `ogrenciler` tablosundaki bütün kayıtlar silinir.

PostgreSQL'de **TRUNCATE** komutu, bir tabloyu çok hızlı şekilde tamamen boşaltmak için kullanılır. **DELETE**'e göre performanslıdır.

Temel Kullanım

```
TRUNCATE TABLE tablo_adi;
```

Tablodaki tüm satırları siler, tablo yapısı korunur.

Birden Fazla Tablo

```
TRUNCATE TABLE tablo1, tablo2;
```

İlişkili tabloları aynı anda temizlemek için kullanışlıdır.

FOREIGN KEY İlişkileri

Varsayılan Davranış (RESTRICT)

Foreign key bağı varsa hata verir.

```
ERROR: cannot truncate a table referenced in a foreign key constraint
```

CASCADE ile

Bağlı tablolar da otomatik temizlenir.

```
TRUNCATE TABLE ana_tablo CASCADE;
```

TRUNCATE vs DELETE Karşılaştırması

Özellik	TRUNCATE	DELETE
Hız	Çok hızlı	Yavaş
WHERE koşulu	✗ Yok	✓ Var
Trigger çalışır mı	✗ Hayır	✓ Evet
ROLLBACK	✓ Var	✓ Var
Sequence sıfırlama	Opsiyonel	✗ Yok

Örnek Kullanıcılar Tablosu

```
CREATE TABLE kullanicilar (  
  id INTEGER GENERATED ALWAYS AS IDENTITY PRIMARY KEY,  
  ad VARCHAR(50) NOT NULL,  
  soyad VARCHAR(50) NOT NULL,  
  kullanıcı_adi VARCHAR(50) UNIQUE NOT NULL,  
  e_posta VARCHAR(100) UNIQUE NOT NULL,  
  sifre TEXT NOT NULL,  
  telefon VARCHAR(20),  
  dogum_tarihi DATE,  
  aktif BOOLEAN DEFAULT true,  
  kayit_tarihi TIMESTAMP DEFAULT CURRENT_TIMESTAMP  
);
```

Kolon	Açıklama
id	Birincil anahtar (otomatik artan)
ad	Kullanıcının adı
soyad	Kullanıcının soyadı
kullanıcı_adi	Sistemde benzersiz kullanıcı adı
e_posta	E-posta adresi (benzersiz)

Kolon	Açıklama
sifre	Şifre (hashlenmiş olmalı)
telefon	Telefon numarası
dogum_tarihi	Doğum tarihi
aktif	Kullanıcı aktif mi
kayit_tarihi	Sisteme kayıt zamanı

Tavsiye

- Kolon adları: **Türkçe ama ASCII**
- Tablo adları: **küçük harf**
- Şifre: **asla düz metin saklama**
- PRIMARY KEY + UNIQUE** mutlaka tanımla

CSV İçeriği (Kolonlar)

Dosya, daha önce oluşturduğumuz tabloyla **birebir uyumludur**:

```
ad, soyad, kullanıcı_adi, e_posta, sifre, telefon,
dogum_tarihi, aktif, kayit_tarihi
```

- id** kolonu **bilinçli olarak yok**
→ PostgreSQL **IDENTITY / SERIAL** otomatik üretecek
- UNIQUE** alanlar (**kullanıcı_adi**, **e_posta**) çakışmaz
- BOOLEAN**, **DATE**, **TIMESTAMP** uyumlu

PostgreSQL'e CSV Import (Önerilen)

1. Sunucu Tarafında (COPY)

```
COPY kullanicilar (
  ad, soyad, kullanıcı_adi, e_posta, sifre,
  telefon, dogum_tarihi, aktif, kayit_tarihi
)
FROM '/path/kullanicilar_1200_kayit.csv'
DELIMITER ','
CSV HEADER;
```

2. Client Tarafında (psql → \copy)

```
\copy kullanicilar (  
    ad, soyad, kullanicadi, e_posta, sifre,  
    telefon, dogum_tarihi, aktif, kayit_tarihi  
)  
FROM 'kullanicilar_1200_kayit.csv'  
CSV HEADER;
```

ALIAS kullanımı

PostgreSQL'de **ALIAS** (takma ad), tablo veya kolon adlarını **geçici olarak yeniden adlandırmak** için kullanılır. Amaç sorguyu daha **okunabilir**, **kısa** ve özellikle **JOIN**'lerde daha **net** hale getirmektir.

1. Kolon (Column) Alias Kullanımı

Temel Sözdizimi

```
SELECT kolon_adı AS alias_adı  
FROM tablo_adı;
```

AS opsiyoneldir, yazılmasa da çalışır.

alias_adı boşluk içerecek ise **çift tırnaklar** arasına yazılmalıdır.

Örnekler

```
SELECT  
    first_name AS ad,  
    last_name AS soyad  
FROM users;  
  
SELECT  
    salary * 12 aylık_maas  
FROM employees;
```

2. Tablo (Table) Alias Kullanımı

Temel Sözdizimi

```
SELECT * FROM tablo_adı AS t;
```

Örnek

```
SELECT u.username, u.email  
FROM users AS u;
```

➡ Bundan sonra `users.username` yerine `u.username` kullanılır.

=== Syntax ===

```
SELECT *, distinct(tekrarsız veriler), top(istenilen sayıda kayıt),  
min,max,avg(ortalama),sum, count  
FROM tablo_adı  
WHERE (BIL - Between, In, Like)  
ORDER BY (Sıralama)  
JOIN (Birden fazla tabloda ortak vb yapıları listelemek)  
GROUP BY (Belli kolon için gruptama yapmak içindir)  
HAVING (Filtreleme) (Sum, Avg, Count, Min, Max)
```

WHERE kullanımı

[Başa Dön](#)

PostgreSQL'de **WHERE** ifadesi, sorgu sonucunu **belirli koşullara göre filtrelemek** için kullanılır.

Temel Kullanım

```
SELECT * FROM table_name  
WHERE koşul;
```

Örnek:

```
SELECT * FROM users  
WHERE age = 25;
```

→ Yaşı 25 olan kayıtları getirir.

Karşılaştırma Operatörleri

Operatör	Açıklama
=	Eşittir
!= veya <>	Eşit değil
>	Büyük
<	Küçük
>=	Büyük eşit
<=	Küçük eşit

Örnek:

```
SELECT name, salary FROM employees  
WHERE salary >= 50000;
```

Mantıksal Operatörler (AND, OR, NOT)

```
SELECT * FROM orders
WHERE status = 'paid' AND total_amount > 1000;

SELECT * FROM users
WHERE city = 'Ankara' OR city = 'İstanbul';

SELECT * FROM users
WHERE NOT is_active;
```

IN Kullanımı

Birden fazla değeri kontrol etmek için:

```
SELECT * FROM products
WHERE category IN ('Elektronik', 'Bilgisayar', 'Telefon');
```

BETWEEN Kullanımı

Belirli bir aralık için:

```
SELECT * FROM orders
WHERE order_date BETWEEN '2024-01-01' AND '2024-12-31';
```

LIKE ve ILIKE (Metin Arama)

- % → herhangi bir karakter dizisi
- _ → tek karakter

```
-- kullanıcı ismi 'ahmet' ile başlayan kayıtlar
SELECT * FROM users
WHERE username LIKE 'ahmet%';

-- kullanıcı ismi 'can' ile bitmeyen kayıtlar
SELECT * FROM users
WHERE username NOT LIKE '%can';
```

- **ILIKE** → büyük/küçük harf duyarsızdır

```
SELECT * FROM users
WHERE email ILIKE '%gmail.com';
```

IS NULL / IS NOT NULL

```
SELECT * FROM users
WHERE phone IS NULL;

SELECT * FROM users
WHERE phone IS NOT NULL;
```

Tarih ve Saat ile WHERE

```
SELECT * FROM logs
WHERE created_at >= NOW() - INTERVAL '7 days';
```

Sayısal Fonksiyonlarla Kullanım

```
-- fiyat beşyüzden küçük olan ürünler listelenir.
SELECT * FROM products
WHERE price < 500;

-- fiyat * miktar binden büyük olan ürünler listelenir.
SELECT * FROM products
WHERE price * quantity > 1000;
```

Subquery ile WHERE

```
SELECT * FROM employees
WHERE department_id IN (
    SELECT id
    FROM departments
    WHERE name = 'IT'
);
```

Performans Notu (Önemli)

- WHERE koşulunda kullanılan kolonlara **index** eklemek performansı ciddi artırır.

```
CREATE INDEX idx_users_email ON users(email);
```

Kısa Özet

- WHERE → filtreleme
- AND / OR / NOT → mantık
- IN / BETWEEN / LIKE / IS NULL → sık kullanılan yardımcılar
- ILIKE → case-insensitive arama (PostgreSQL'e özgü)

"

ORDER BY Kullanımı

[↶ Başa Dön](#)

ORDER BY, sorgu sonuçlarını **belirli bir kolona veya ifadeye göre sıralamak** için kullanılır.

Temel Sözdizimi

```
SELECT kolon1, kolon2 FROM tablo_adı  
ORDER BY kolon_adı;
```

Varsayılan olarak sıralama **artan (ASC)** şeklindedir.

Artan (ASC) ve Azalan (DESC) Sıralama

```
-- Artan sıralama (varsayılan)  
SELECT * FROM users  
ORDER BY age ASC;  
  
-- Azalan sıralama  
SELECT * FROM users  
ORDER BY age DESC;
```

Birden Fazla Kolona Göre Sıralama

Önce `department`, aynı department içindekileri ise `salary`'e göre sıralar:

```
SELECT * FROM employees  
ORDER BY department ASC, salary DESC;
```

Kolon Sıra Numarası ile Sıralama

`SELECT` listesindeki kolonların **sıra numarası** kullanılabilir:

```
SELECT name, age, city FROM users  
ORDER BY 2 DESC; -- age kolonu
```

⚠ Okunabilirlik açısından genellikle **kolon adı** kullanılması önerilir.

Metinlerde Büyük/Küçük Harfe Duyarsız Sıralama

```
SELECT * FROM users  
ORDER BY LOWER(username);
```

NULL Değerlerin Sıralanması

PostgreSQL'de varsayılan davranış:

- `ASC` → NULL **en sonda**
- `DESC` → NULL **en başta**

Manuel Kontrol

```
-- NULL 'ları en sona alır
SELECT * FROM products
ORDER BY price ASC NULLS LAST;

-- NULL 'ları en başa alır
SELECT * FROM products
ORDER BY price DESC NULLS FIRST;
```

Hesaplanan Değer ile Sıralama

```
SELECT name, price, quantity, price * quantity AS total FROM orders
ORDER BY total DESC;
```

ORDER BY + LIMIT

En sık kullanılan senaryolardan biri:

```
-- En pahalı 5 ürün
SELECT * FROM products
ORDER BY price DESC
LIMIT 5;
```

ORDER BY Nerede Kullanılır?

ORDER BY her zaman sorgunun en sonunda yer alır:

```
SELECT ...
FROM ...
WHERE ...
GROUP BY ...
HAVING ...
ORDER BY ...
LIMIT ...;
```

Özet

- ORDER BY → sonuçları sıralar
- ASC / DESC → artan / azalan
- Birden fazla kolonla sıralama mümkündür
- NULLS FIRST | LAST ile NULL kontrol edilir
- Performans için büyük tablolarda **index** kullanımı önemlidir

Aggregate Fonksiyonları

[Başa Dön](#)

Fonksiyon	Açıklama
COUNT()	Satır sayısı
SUM()	Toplam
AVG()	Ortalama
MIN()	En küçük değer
MAX()	En büyük değer

COUNT Kullanımı

Tüm satırlar

```
SELECT COUNT(*) FROM users;
```

NULL hariç sayım

```
SELECT COUNT(*) FROM users  
WHERE email IS NOT NULL;
```

Koşullu sayım

```
SELECT COUNT(*) FROM users  
WHERE active = true;
```

SUM

```
SELECT SUM(amount) FROM orders;
```

⚠️ NULL değerler otomatik olarak yok sayılır.

AVG (Ortalama)

```
SELECT AVG(price) FROM products;
```

📌 Sonuç numeric döner.

MIN / MAX

```
SELECT MIN(created_at), MAX(created_at) FROM users;
```

İndeks İşlemleri

[↶ Başa Dön](#)

PostgreSQL'de index işlemleri; sorguları hızlandırmak, tablo içindeki belirli kolonlara göre hızlı arama yapabilmek için kullanılır.

Index, bir tablo içinde belirli sütunlara göre arama / filtreleme / sıralama işlemlerini hızlandıran veri yapılarıdır. Bir nevi kitabın arka dizini gibi çalışır.

1) Index Oluşturma (CREATE INDEX)

Temel kullanım

```
CREATE INDEX idx_adi ON tablo_adi (kolon_adi);
```

Örnek:

```
CREATE INDEX idx_users_email ON users (email);
```

🔥 Bu, users tablosunda email üzerinden aramayı hızlandırır.

2) UNIQUE Index

Aynı değerin iki kez girilmesini engeller.

```
CREATE UNIQUE INDEX idx_users_tc ON users (tc_kimlik);
```

3) Birden Fazla Kolonlu (Composite) Index

```
CREATE INDEX idx_orders_user_date ON orders (user_id, order_date);
```

🔥 Sorgu hem user_id hem de order_date içeriyorsa hızlanır.

4) Index Silme (DROP INDEX)

```
DROP INDEX idx_adi;
```

Örnek:

```
DROP INDEX idx_users_email;
```

5) Indexleri Listeleme

Sadece açıklayıcı yapmak istersen:

```
\d tablo_adi
```

veya

```
SELECT * FROM pg_indexes WHERE tablename = 'users';
```

6) Index Çalışıyor mu? — EXPLAIN ANALYZE

Sorgu index kullanıyor mu görmek için:

```
EXPLAIN ANALYZE SELECT * FROM users WHERE email = 'a@b.com';
```

Çıktıda → `Index Scan` yazıyorsa index kullanılıyor demektir.

7) En Yaygın Index Türleri

Index Türü	Açıklama	Kullanım Alanı
B-Tree	Varsayılan index	Eşitlik, <, >, ORDER BY
Hash	Sadece eşitlik için	WHERE id = 5
GIN	JSONB, Array	JSON içi arama
GiST	Geometrik, tam metin	Konum / yakınlık
BRIN	Çok büyük (milyonlarca satır), sıralı veriler	Zaman serisi

8) JSONB için Index Örneği (GIN)

```
CREATE INDEX idx_products_data ON products USING GIN (data);
```

9) Partial (Koşullu) Index

Tablonun tamamı yerine sadece belirli bir kısmında index oluşturur.

```
CREATE INDEX idx_active_users ON users (email)  
WHERE active = true;
```

10) Index Ne Zaman Kullanılmamalı?

- Tablo çok küçükse (1-2 bin satır)
- Kolon çok fazla tekrar eden değerler içeriyorsa (ör: cinsiyet)
- Sürekli güncellenen kolonlar (index güncelleme maliyeti yüksek)

Referans Verme İşlemleri

[Başa Dön](#)

Bir tablodan başka bir tabloya o tablonun Primary Key alanı aracılığıyla referans verilir.

```
pagila=# CREATE TABLE items
(
  code int PRIMARY KEY,
  name text,
  price numeric(10,2)
);
CREATE TABLE

pagila=# CREATE TABLE orders
(
  no int PRIMARY KEY,
  date date,
  amount numeric,
  item_code int REFERENCES items (code)
);
CREATE TABLE
```

Referans veren tablo:

```
postgres=# \d orders
          Table "public.orders"
   Column   |  Type   | Modifiers
-----+-----+-----
no          | integer | not null
date        | date    |
amount      | numeric |
item_code   | integer |
Indexes:
    "orders_pkey" PRIMARY KEY, btree (no)
Foreign-key constraints:
    "orders_item_code_fkey" FOREIGN KEY (item_code) REFERENCES items(code)
```

PostgreSQL'de referans verme işlemi, yani FOREIGN KEY (yabancı anahtar) tanımlamak; bir tablodaki bir kolonun başka bir tablodaki PRIMARY KEY/UNIQUE bir kolona bağlı olmasını sağlar. Bu, veri bütünlüğü için çok önemlidir.

1) Temel FOREIGN KEY Kullanımı

✓ İki tablo düşünelim:

- **users** (ana tablo)
- **orders** (users tablosunu referanslayan alt tablo)

users tablosu

```
CREATE TABLE users (  
  id SERIAL PRIMARY KEY,  
  name TEXT  
);
```

orders tablosu (FOREIGN KEY ile)

```
CREATE TABLE orders (  
  id SERIAL PRIMARY KEY,  
  user_id INT,  
  FOREIGN KEY (user_id) REFERENCES users(id)  
);
```

♦ Burada **orders.user_id** → **users.id** şeklinde referans verildi.

2) FOREIGN KEY Sonradan Ekleme

Eğer tabloyu önceden oluşturduysan:

```
ALTER TABLE orders  
ADD CONSTRAINT fk_orders_user  
FOREIGN KEY (user_id) REFERENCES users(id);
```

3) FOREIGN KEY Silme

```
ALTER TABLE orders  
DROP CONSTRAINT fk_orders_user;
```

4) ON DELETE / ON UPDATE Kuralları

Referans verilen veride değişiklik veya silme olunca ne yapılacağını belirler.

✓ ON DELETE CASCADE

Ana tablo silinince alt tablodaki ilgili kayıtlar da otomatik silinir.

```
FOREIGN KEY (user_id)  
REFERENCES users(id)  
ON DELETE CASCADE;
```

✓ ON DELETE SET NULL

Ana tablo silinince alt tablodaki değer NULL olur.

```
FOREIGN KEY (user_id)
REFERENCES users(id)
ON DELETE SET NULL;
```

✓ ON DELETE RESTRICT / NO ACTION

Silme engellenir.

```
ON DELETE RESTRICT;
```

5) Composite (Çoklu kolon) FOREIGN KEY

Eğer tabloda iki kolon birlikte PRIMARY KEY ise:

Ana tablo

```
CREATE TABLE cities (
  country_code TEXT,
  city_code TEXT,
  PRIMARY KEY(country_code, city_code)
);
```

Referans veren tablo

```
CREATE TABLE people (
  id SERIAL PRIMARY KEY,
  country_code TEXT,
  city_code TEXT,
  FOREIGN KEY (country_code, city_code)
    REFERENCES cities(country_code, city_code)
);
```

6) FOREIGN KEY ile Index İlişkisi

PostgreSQL, referans veren kolonlara otomatik index oluşturmaz.

Örnek:

```
ALTER TABLE orders
ADD FOREIGN KEY (user_id) REFERENCES users(id);
```

🔥 Bu durumda **orders.user_id** için index önerilir:

```
CREATE INDEX idx_orders_user_id ON orders(user_id);
```

7) Tabloları Listeleme + Foreign Key'leri Görme

```
\d orders
```

veya:

```
SELECT
    tc.table_name,
    kcu.column_name,
    ccu.table_name AS foreign_table,
    ccu.column_name AS foreign_column
FROM
    information_schema.table_constraints AS tc
JOIN information_schema.key_column_usage AS kcu
    ON tc.constraint_name = kcu.constraint_name
JOIN information_schema.constraint_column_usage AS ccu
    ON ccu.constraint_name = tc.constraint_name
WHERE constraint_type = 'FOREIGN KEY';
```

Çalışma Zamanı Parametreleri

SHOW ile belirli bir çalışma parametresinin bilgisi alınabilir:

```
postgres=# SHOW DateStyle;
DateStyle
-----
ISO, MDY
(1 row)
```

Tüm parametrelerin listesine ve bilgisine erişmek için:

```
postgres=# SHOW ALL;
name | setting | description
-----+-----+-----
allow_system_table_mods | off | Allows modifications of the structure
of ...
.
.
.
xmloption | content | Sets whether XML data in implicit
parsing ...
zero_damaged_pages | off | Continues processing past damaged
page headers.
(290 rows)
```

SET komutu ile bir parametre çalışma zamanında değiştirilebilir:

```
postgres=# SET timezone='Europe/Rome';
SET
```

SET komutu ile değiştirilen parametre sadece o oturumda geçerlidir, oturum kapandığında geçerliliğini kaybeder. Parametrelerin kalıcı olması için `postgresql.conf` dosyası üzerinde ayarlama yapılmalıdır.

PostgreSQL Tarih ve Zaman Fonksiyonları

[Başa Dön](#)

◆ Zaman Bilgisi Alma

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>NOW()</code>	Şu anki tarih ve saati döner (timestamp with time zone)	<code>SELECT NOW();</code>	2025-10-20 22:41:32.123+03
<code>CURRENT_TIMESTAMP</code>	<code>NOW()</code> ile aynıdır	<code>SELECT CURRENT_TIMESTAMP;</code>	2025-10-20 22:41:32.123+03
<code>CURRENT_DATE</code>	Sadece tarihi döner	<code>SELECT CURRENT_DATE;</code>	2025-10-20
<code>CURRENT_TIME</code>	Sadece saati döner	<code>SELECT CURRENT_TIME;</code>	22:41:32.123+03
<code>LOCALTIMESTAMP</code>	Saat dilimi olmadan döner	<code>SELECT LOCALTIMESTAMP;</code>	2025-10-20 22:41:32.123

◆ Tarih Formatlama (`TO_CHAR`)

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>TO_CHAR(tarih, 'YYYY-MM-DD')</code>	Tarihi belirtilen biçime çevirir	<code>SELECT TO_CHAR(NOW(), 'YYYY-MM-DD');</code>	2025-10-20
<code>TO_CHAR(tarih, 'DD Mon YYYY')</code>	Ay adını içerir	<code>SELECT TO_CHAR(NOW(), 'DD Mon YYYY');</code>	20 Oct 2025
<code>TO_CHAR(tarih, 'HH24:MI:SS')</code>	Saat biçimi	<code>SELECT TO_CHAR(NOW(), 'HH24:MI:SS');</code>	22:45:30
<code>TO_CHAR(tarih, 'Day, DD Mon YYYY')</code>	Gün + tarih	<code>SELECT TO_CHAR(NOW(), 'Day, DD Mon YYYY');</code>	Monday, 20 Oct 2025

◆ Tarih Dönüştürme

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>TO_DATE(string, format)</code>	String → Date	<code>SELECT TO_DATE('2025-01-15', 'YYYY-MM-DD');</code>	2025-01-15
<code>TO_TIMESTAMP(string, format)</code>	String → Timestamp	<code>SELECT TO_TIMESTAMP('2025-01-15 10:30', 'YYYY-MM-DD HH24:MI');</code>	2025-01-15 10:30:00

◆ Tarih Üzerinde İşlem (INTERVAL)

İşlem	Kullanım	Açıklama
Gün ekleme	<code>SELECT NOW() + INTERVAL '5 days';</code>	5 gün sonrasını verir

İşlem	Kullanım	Açıklama
Ay çıkarma	<code>SELECT NOW() - INTERVAL '2 months';</code>	2 ay öncesini verir
Saat ekleme	<code>SELECT NOW() + INTERVAL '3 hours';</code>	3 saat ekler
Dakika ekleme	<code>SELECT NOW() + INTERVAL '30 minutes';</code>	30 dakika ekler
Yıl çıkarma	<code>SELECT NOW() - INTERVAL '1 year';</code>	1 yıl önceki zamanı verir

◆ Tarih Parçalama (EXTRACT, DATE_PART)

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>EXTRACT(YEAR FROM tarih)</code>	Yıl bilgisi	<code>SELECT EXTRACT(YEAR FROM NOW());</code>	2025
<code>EXTRACT(MONTH FROM tarih)</code>	Ay bilgisi	<code>SELECT EXTRACT(MONTH FROM NOW());</code>	10
<code>EXTRACT(DAY FROM tarih)</code>	Gün bilgisi	<code>SELECT EXTRACT(DAY FROM NOW());</code>	20
<code>EXTRACT(DOW FROM tarih)</code>	Haftanın günü (0=Pazar)	<code>SELECT EXTRACT(DOW FROM NOW());</code>	1
<code>DATE_PART('hour', tarih)</code>	Saat bilgisi	<code>SELECT DATE_PART('hour', NOW());</code>	22

◆ Tarih Farkı Hesaplama

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>AGE(t1, t2)</code>	İki tarih arasındaki fark	<code>SELECT AGE('2025-10-20', '2020-10-20');</code>	5 years
<code>AGE(NOW(), dogum_tarihi)</code>	Yaş hesaplama örneği	<code>SELECT AGE(NOW(), '2000-06-15');</code>	25 years 4 mons 5 days

◆ Epoch (Unix Timestamp)

Fonksiyon	Açıklama	Örnek Kullanım	Örnek Çıktı
<code>EXTRACT(EPOCH FROM NOW())</code>	Şu anki zamanı saniye cinsinden verir	<code>SELECT EXTRACT(EPOCH FROM NOW());</code>	1730050000
<code>TO_TIMESTAMP(epoch)</code>	Epoch → Timestamp	<code>SELECT TO_TIMESTAMP(1730050000);</code>	2025-10-20 22:45:00+03

◆ Örnekler

```
-- 1. Yarının tarihi
SELECT CURRENT_DATE + INTERVAL '1 day';

-- 2. 10 gün sonra saat 12:00
SELECT CURRENT_DATE + INTERVAL '10 days' + TIME '12:00';

-- 3. Haftanın gününü öğren
SELECT TO_CHAR(NOW(), 'Day');

-- 4. Bugün Pazartesi mi?
SELECT EXTRACT(DOW FROM CURRENT_DATE) = 1;

-- 5. Ayın kaçınıcı haftası
SELECT EXTRACT(WEEK FROM CURRENT_DATE);

-----

SELECT *
FROM tablo_adı
WHERE EXTRACT(YEAR FROM doğum_tarihi) = 1990;
-- Bu sorgu, doğum tarihi 1990 olan tüm kayıtları getirir.

-----

SELECT *
FROM tablo_adı
WHERE EXTRACT(YEAR FROM doğum_tarihi) IN (1985, 1990, 1995);
-- Bu sorgu, doğum tarihi 1985, 1990 veya 1995 olan tüm kayıtları getirir.

-----

SELECT *
FROM tablo_adı
WHERE doğum_tarihi BETWEEN '1980-01-01' AND '1990-12-31';
-- Bu sorgu, doğum tarihi 1980 ile 1990 yılları arasında olan tüm kayıtları getirir.
/*
AGE() Fonksiyonu: Eğer doğum tarihinden yaş hesaplamak isterseniz, AGE() fonksiyonunu
kullanabilirsiniz. Bu fonksiyon, iki tarih arasındaki farkı hesaplar.
*/
```

PostgreSQL Metin (String) Fonksiyonları

[↶ Başa Dön](#)

◆ Temel Fonksiyonlar

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
LENGTH(text)	Metindeki karakter sayısını döner (byte sayabilir).	SELECT LENGTH('Ahmet');	5
CHAR_LENGTH(text) veya CHARACTER_LENGTH(text)	Gerçek karakter sayısını döner (UTF8 güvenli).	SELECT CHAR_LENGTH('Çağrı');	5
LOWER(text)	Tüm harfleri küçük yapar.	SELECT LOWER('AHMET');	ahmet
UPPER(text)	Tüm harfleri büyük yapar.	SELECT UPPER('ahmet');	AHMET
INITCAP(text)	Her kelimenin ilk harfini büyük yapar.	SELECT INITCAP('ahmet bedir');	Ahmet Bedir

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
REVERSE(text)	Metni ters çevirir.	SELECT REVERSE('Ahmet');	temhA

♦ Alt String Alma

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
SUBSTRING(text FROM start FOR count)	Belirtilen aralıktaki karakterleri döner.	SELECT SUBSTRING('Ahmet' FROM 2 FOR 3);	hme
LEFT(text, n)	Soldan n karakter döner.	SELECT LEFT('Ahmet', 2);	Ah
RIGHT(text, n)	Sağdan n karakter döner.	SELECT RIGHT('Ahmet', 2);	et

♦ Metin Birleştirme

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
CONCAT(a, b, c...)	Değerleri birleştirir.	SELECT CONCAT('Postgre', 'SQL');	PostgreSQL
CONCAT_WS(delimiter, a, b, c...)	Araya ayraç koyarak birleştirir.	SELECT CONCAT_WS('-', 'Ahmet', 'Bedir');	Ahmet-Bedir
a b	Metin birleştirme operatörü.		

♦ Arama ve Karşılaştırma

Fonksiyon / Operatör	Açıklama	Örnek	Çıktı
POSITION(sub IN text)	Alt dizinin pozisyonunu döner.	SELECT POSITION('m' IN 'Ahmet');	3
LIKE	Desene göre eşleşme	SELECT 'Ahmet' LIKE 'Ah%';	true
ILIKE	Harf duyarsız eşleşme	SELECT 'ahmet' ILIKE 'AH%';	true
~	Regex (büyük/küçük duyarlı)	SELECT 'ahmet' ~ '^[a-z]+\$';	true
~*	Regex (büyük/küçük duyarsız)	SELECT 'Ahmet' ~* 'ahmet';	true

◆ Metin Değiştirme ve Temizleme

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
<code>REPLACE(text, from, to)</code>	Metin içindeki parçayı değiştirir.	<code>SELECT REPLACE('ahmet', 'a', 'o');</code>	ohmet
<code>TRIM(text)</code>	Baştaki ve sondaki boşlukları temizler.	<code>SELECT TRIM(' ahmet ');</code>	ahmet
<code>LTRIM(text)</code>	Sadece baştaki boşlukları siler.	<code>SELECT LTRIM(' ahmet');</code>	ahmet
<code>RTRIM(text)</code>	Sadece sondaki boşlukları siler.	<code>SELECT RTRIM('ahmet ');</code>	ahmet
<code>BTRIM(text, chars)</code>	Belirtilen karakterleri baştan ve sondan siler.	<code>SELECT BTRIM('xxahmetxx', 'x');</code>	ahmet

◆ Biçimlendirme ve Dönüştürme

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
<code>TO_CHAR(value, format)</code>	Tarih veya sayıyı biçimlendirir.	<code>SELECT TO_CHAR(NOW(), 'YYYY-MM-DD');</code>	2025-10-20
<code>CAST(value AS TEXT)</code>	Veriyi metne dönüştürür.	<code>SELECT CAST(123 AS TEXT);</code>	'123'
<code>CAST(value AS INTEGER)</code>	Metni sayıya dönüştürür.	<code>SELECT CAST('456' AS INTEGER);</code>	456

◆ Faydalı Ek Fonksiyonlar

Fonksiyon	Açıklama	Örnek	Çıktı
<code>SPLIT_PART(text, delimiter, field)</code>	Belirtilen ayraçtan sonra n. parçayı döner.	<code>SELECT SPLIT_PART('ahmet@bedir.com', '@', 1);</code>	ahmet
<code>REPEAT(text, number)</code>	Metni belirtilen kadar tekrarlar.	<code>SELECT REPEAT('Ha', 3);</code>	HaHaHa
<code>LPAD(text, length, fill)</code>	Soldan belirtilen karakterle doldurur.	<code>SELECT LPAD('7', 3, '0');</code>	007
<code>RPAD(text, length, fill)</code>	Sağdan belirtilen karakterle doldurur.	<code>SELECT RPAD('7', 3, '0');</code>	700

◆ Örnek Tablo: öğrenciler

```
CREATE TABLE ogrenciler (  
  id SERIAL PRIMARY KEY,  
  ad VARCHAR(50),  
  soyad VARCHAR(50),  
  email VARCHAR(100),  
  dtarihi DATE  
);  
  
INSERT INTO ogrenciler (ad, soyad, email, dtarihi) VALUES  
( 'Ahmet', 'Bedir', 'ahmet.bedir@example.com', '1988-08-30'),  
( 'Mehmet', 'Kaya', 'mehmet.kaya@example.com', '2013-01-22'),  
( 'Ali', 'Çelik', 'ali.celik@example.com', '1979-04-30');
```

◆ Uzunluk ve Biçim Fonksiyonları

```
SELECT ad, LENGTH(ad) AS karakter_sayisi, UPPER(soyad) AS buyuk_harf  
FROM ogrenciler;
```

ad	karakter_sayisi	buyuk_harf
Ahmet	5	BEDIR
Mehmet	6	KAYA
Ali	3	ÇELİK

◆ Birleştirme (Concatenation)

```
SELECT ad || ' ' || soyad AS tam_ad  
FROM ogrenciler;
```

tam_ad
Ahmet Bedir
Mehmet Kaya
Ali Çelik

◆ Belirli Kısmı Alma

```
SELECT ad, SUBSTRING(email FROM 1 FOR 5) AS mail_parcasi  
FROM ogrenciler;
```

ad	mail_parcasi
Ahmet	ahmet

ad	mail_parcasi
Mehmet	mehme
Ali	ali.c

◆ Ayraçla Bölme (`SPLIT_PART`)

```
SELECT ad, SPLIT_PART(email, '@', 1) AS kullanıcı_adi
FROM ogrenciler;
```

ad	kullanıcı_adi
Ahmet	ahmet.bedir
Mehmet	mehmet.kaya
Ali	ali.celik

◆ Değiştirme (`REPLACE`)

```
SELECT ad, REPLACE(email, '.com', '.org') AS yeni_email
FROM ogrenciler;
```

ad	yeni_email
Ahmet	ahmet.bedir@example.org
Mehmet	mehmet.kaya@example.org
Ali	ali.celik@example.org

◆ Trim ve Temizleme

```
SELECT TRIM(' ' || ad || ' ') AS temiz_ad
FROM ogrenciler;
```

temiz_ad
Ahmet
Mehmet
Ali

◆ Pad (Soldan veya Sağdan Doldurma)

```
SELECT ad, LPAD(id::text, 3, '0') AS kod
FROM ogrenciler;
```

ad	kod
Ahmet	001
Mehmet	002
Ali	003

◆ Küçük / Büyük Harf Dönüştürme

```
SELECT INITCAP(LOWER(ad || ' ' || soyad)) AS duzgun_isim
FROM ogrenciler;
```

duzgun_isim
Ahmet Bedir
Mehmet Kaya
Ali Çelik

◆ Regex Arama (desen kontrolü)

```
SELECT ad, email
FROM ogrenciler
WHERE email ~ '^[a-z]+\.';
```

ad	email
Ahmet	ahmet.bedir@example.com
Mehmet	mehmet.kaya@example.com
Ali	ali.celik@example.com

◆ Biçimlendirme (TO_CHAR)

```
SELECT ad, TO_CHAR(NOW(), 'YYYY-MM-DD HH24:MI') AS kayit_tarihi
FROM ogrenciler;
```

ad	kayit_tarihi
Ahmet	2025-10-20 14:37
Mehmet	2025-10-20 14:37

ad	kayit_tarihi
Ali	2025-10-20 14:37

◆ Tarih Biçimlendirme (TO_CHAR)

```
SELECT ad, TO_CHAR(dtarihi, 'DD.MM.YYYY') AS dogum_tarihi FROM ogrenciler;
```

ad	dogum_tarihi
Ahmet	30.08.1988
Mehmet	22.01.2013
Ali	30.04.1979

🧱 PostgreSQL'de Transaction (İşlem) Nedir?

🔗 [Başa Dön](#)

Transaction, bir grup SQL işleminin **tamamının başarıyla yapılması** veya **hiç yapılmaması** demektir. Yani **atomicity (bölünmezlik)** ilkesini sağlar.

💡 Özetle:

Ya hepsi olur, ya hiçbiri olmaz.

🔑 Temel Transaction Komutları

▶ 1. BEGIN

Transaction başlatır.

▶ 2. COMMIT

Transaction içindeki tüm işlemleri kalıcı yapar.

▶ 3. ROLLBACK

Transaction içindeki tüm işlemleri iptal eder.

🎯 Basit Transaction Örneği

```
BEGIN;  
  
UPDATE hesap SET bakiye = bakiye - 500 WHERE id = 1;  
UPDATE hesap SET bakiye = bakiye + 500 WHERE id = 2;  
  
COMMIT;
```

İki sorgudan biri başarısız olursa işlem `ROLLBACK;` ile geri alınır ve bakiyeler değişmez.

⚠ Hata Olunca Otomatik Rollback

PostgreSQL şunu yapar:

- Transaction içinde bir hata olursa transaction **ERROR** durumuna geçer.
- Bundan sonra COMMIT edemezsin.
- Mutlaka ROLLBACK yapman gerekir.

Örnek:

```
BEGIN;  
  
UPDATE users SET age = 'abc'; -- hata  
-- ERROR: invalid input syntax for type integer  
  
ROLLBACK; -- mecburi
```

🔗 Savepoint (Ara Nokta) Kullanımı

Transaction içinde küçük geri dönüş noktaları.

✓ Savepoint Oluştur

```
BEGIN;  
  
UPDATE table1 SET x = 1;  
  
SAVEPOINT s1;  
  
UPDATE table2 SET y = 'aaa'; -- hata olabilir
```

✓ Hata olursa savepointe dön

```
ROLLBACK TO s1;
```

✓ Devam edelirsin

```
COMMIT;
```

⚙ Transaction Isolation Levels (İzolasyon Seviyeleri)

PostgreSQL'de 4 seviye vardır:

Seviye	Açıklama
READ UNCOMMITTED	PostgreSQL desteklemez (otomatik READ COMMITTED olur)
READ COMMITTED	● Varsayılan. Yalnızca commit edilmiş veriyi görür.
REPEATABLE READ	Aynı transaction içinde tekrar sorguda aynı sonucu alırsın.
SERIALIZABLE	En güvenli ama en yavaş. Çakışmaları engeller.

Seviye seçimi:


```
SET TRANSACTION ISOLATION LEVEL SERIALIZABLE;
```

Transaction ile Fonksiyon Örneği

PL/pgSQL fonksiyonları da otomatik olarak bir transaction içinde çalışır.

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION para_transfer(a int, b int, miktar int)
RETURNS void AS $$
BEGIN
    UPDATE hesap SET bakiye = bakiye - miktar WHERE id = a;
    UPDATE hesap SET bakiye = bakiye + miktar WHERE id = b;
END;
$$ LANGUAGE plpgsql;
```

Fonksiyon hata alırsa otomatik rollback olur.

Transaction Kullanım Senaryoları

- Banka işlemleri
- Sipariş oluşturma
- Çoklu tablo güncellemeleri
- Kritik log kayıtları
- Veri bütünlüğünün önemli olduğu her şey

PostgreSQL Kullanıcı Yönetimi

Başa Dön

```
postgres=# ALTER USER postgres PASSWORD 'parola';
ALTER ROLE
```

Yukarıdaki komut ile `postgres` süper kullanıcı hesabının parolasını sıfırlamış olursun. Mevcut normal kullanıcıya parola atamak / değiştirmek için `ALTER USER user WITH PASSWORD 'new_password;` komutu kullanılır.

- `\du` : Komutu ile mevcut kullanıcılar listelenir.
- Oturum açıkken kullanıcı değiştirmek için:

```
postgres=# \c db_name user
```

- `CREATE USER new_user;` : Varsayılan olarak login yetkisi olan bir kullanıcı oluşturur.
- `CREATE ROLE new_user;` : Nologin bir kullanıcı oluşturur.

```
postgres=# CREATE ROLE yildirim;
CREATE ROLE
postgres=# CREATE USER bilgem;
CREATE ROLE
postgres=# \du
```

List of roles		
Role name	Attributes	Member of
yildirim	Cannot login	{ }
bilgem		{ }
postgres	Superuser, Create role, Create DB, Replication, Bypass RLS	{ }

Kullanıcı oluşturulurken özellikde (attribute) belirlenebilir:

```
postgres=# CREATE ROLE deploy SUPERUSER LOGIN;
CREATE ROLE
```

Kullanılabilecek attribute'lar:

```
LOGIN
SUPERUSER
CREATEDB
CREATEROLE
REPLICATION LOGIN
PASSWORD
```

Ya da sonradan değiştirilir:

```
postgres=# ALTER ROLE deploy NOSUPERUSER CREATEDB;
ALTER ROLE
```

- `CREATE USER new_user WITH PASSWORD 'parola';` : Yeni bir kullanıcı oluşturur ve ona şifre verir.
- `CREATE USER new_user WITH PASSWORD 'parola' CREATEDB;` : Yeni kullanıcı oluşturur ve veritabanı oluşturma yetkisi de verir.
- `CREATE DATABASE db_name OWNER user;` : İsmi verilen kullanıcıya veritabanı oluşturmak için kullanılır.
- `DROP USER user;` : Kullanıcı silmek için kullanılır. Silinmek istenen rol kullanımda ise önce her bir veritabanında bu rolün sahiplendiği nesneler başka rollere devredilir ya da silinir, sonra kullanıcı silinir.